

Just Now

*a toolbox
for teaching
human rights*

Krzyżowa

Set kartica JustNow

Projekt “JustNow – Alati za poučavanje o ljudskim pravima” usmjeren je na razvoj metodičko-didaktičkih materijala koji se odnose na obrazovanje o ljudskim pravima, u kombinaciji sa simulacijskim igrama i učenjem o raznolikosti u neformalnom i formalnom obrazovnom radu s mladima.

Ovaj set kartica usredotočen je na Krzyżowu kroz povijest sve do danas, pokrivajući neke ključne prekretnice, vodeće osobe, događaje i važnost ovog mjesta u suvremenom dobu. Kartice se mogu koristiti u nastavi povijesti ili građanskog obrazovanja, kao i u drugim neformalnim obrazovnim okruženjima. Savjetuje se nastavnicima da dopune kartice lokalnim (povijesnim) primjerima.

Kartice su napravljene pomoću slika i informacija s interneta, s izvorima navedenim na poleđini kartica. Kartice su osmišljene isključivo za neprofitne obrazovne svrhe i upotrebu u učionicama ili u neformalnim obrazovnim okruženjima.

Autori: projektni tim JustNow

Sadržaj ovih materijala ne odražava službeno mišljenje Europske unije. Odgovornost za informacije i stavove izražene u materijalima u potpunosti leži na autoru(ima).

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Selo Krzyżowa

Krzyżowa je malo selo u Donjoj Šleskoj u Poljskoj čija se povijest fokusira na tri različite generacije: pruski feldmaršal, čiji je doprinos ujedinjenju Njemačke pod dinastijom Hohenzollern bio ključan; mladi pravnik, njegov rođak, koji je životom platio svoju opoziciju nacizmu; te kršćanski intelektualci, uglavnom iz Poljske i Njemačke, koji su – čak i prije pada komunističkog bloka – sanjali o uspostavi međunarodnog mjesta za susrete mladih na prostoru zapuštenog bivšeg njemačkog imanja. Ovaj san je mogao postati stvarnost zahvaljujući simboličnoj Misi pomirenja održanoj u Krzyżowi, kojoj su prisustvovali prvi nekomunistički premijer Poljske i tadašnji njemački kancelar.

Kompleks palače

Barokna palača izgrađena je između 1712. i 1726. godine. U početku je obuhvaćala samo povišeno prizemlje i prvi kat, s nastanjivom mansardom na vrhu. Krajem 19. stoljeća potkrovlje je prošireno, a dodana su i dva bočna stubišta.

Obitelj von Moltke u Kreisau

1867.

Dana 1. kolovoza 1867. Helmuth Karl Bernhard von Moltke (1800–1891), pruski vojni zapovjednik u činu feldmaršala, kupio je imanje u Krzyżowi – tada poznatom kao Kreisau. Dotacija koju je dobio omogućila mu je kupovinu nakon što je doprinio pruskoj vojnoj pobjedi nad Habsburškim Carstvom, što je bio važan korak prema ujedinjenju njemačkih zemalja pod vladavinom pruskog kralja. Moltke se naselio u Kreisau sa svojom obitelji.

Preseljenje u Berghaus

1928.

Obitelj Moltke preselila se u Berghaus ("Kuća na brdu") jer je boravak u palači postao preskup zbog teške ekonomske situacije u Njemačkoj i lošeg upravljanja imanjem. Obitelj je ostala u Kući na brdu do listopada 1945. godine. Prije 1928. godine, ovaj objekt su naseljavali daleki rođaci.

Izvor fotografije: Predsjednik Reicha von Hindenburg i kancelar Reicha Adolf Hitler na Dan Potsdama (21. ožujka 1933.). Fotografija koju je snimio Theo Eisenhart za New York Times. Dostavljeno od strane Njemačkog saveznog arhiva.

https://de.wikipedia.org/wiki/Tag_von_Potsdam#/media/Datei:Bundesarchiv_Bild_183-S38324,_Tag_von_Potsdam,_Adolf_Hitler,_Paul_v._Hindenburg.jpg

CC BY-SA 3.0 de (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/de/deed.de>)

Adolf Hitler, kancelar Njemačke

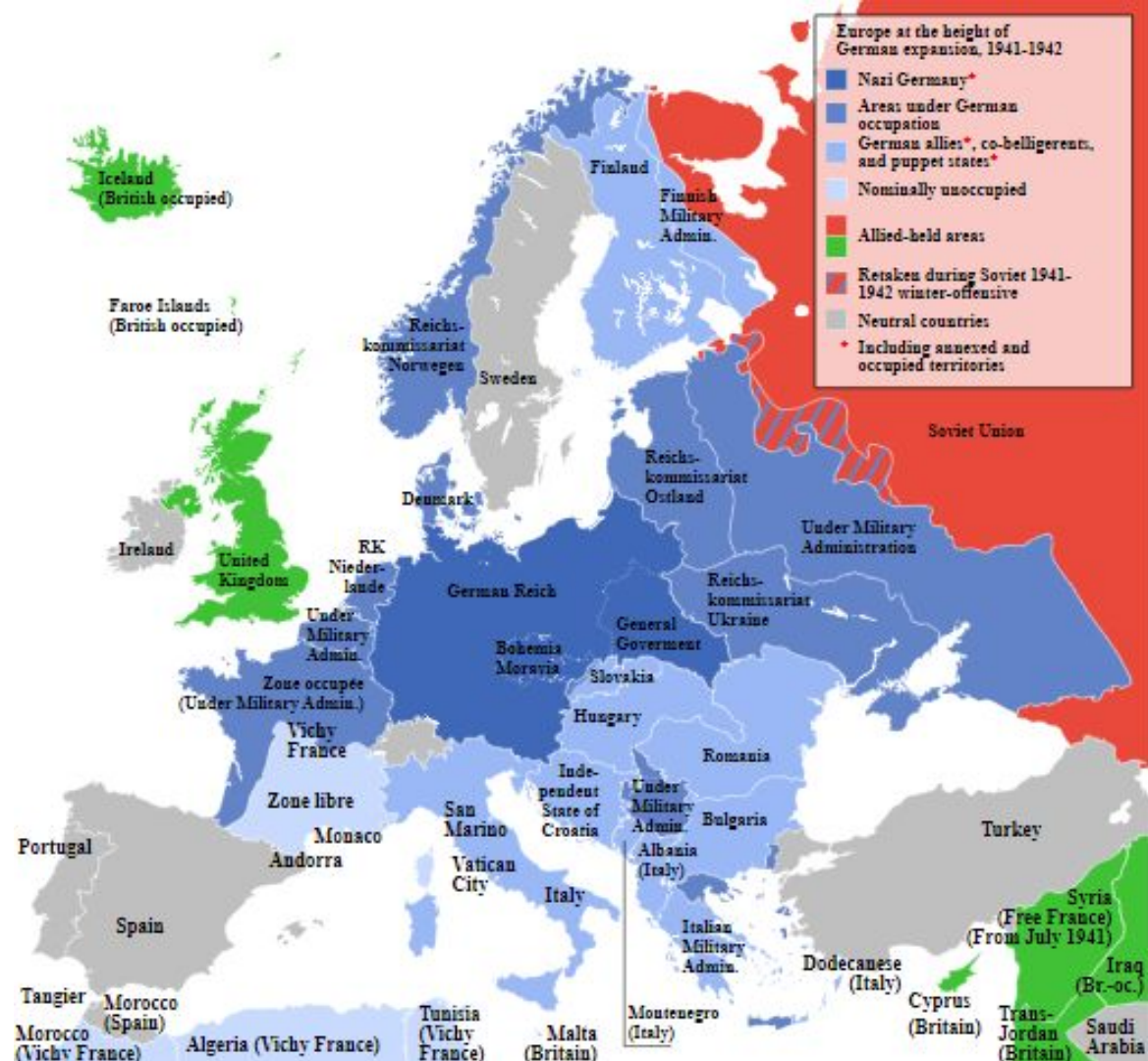
1933.

Dana 30. siječnja 1933., Adolf Hitler imenovan je kancelarom Njemačke. Ovo je bio početak vladavine Nacionalnih socijalista, koji su počeli suspendirati građanske slobode i eliminirati političku opoziciju. Svojom ekspanzionističkom i rasističkom ideologijom i politikama, Hitler je pokrenuo Drugi svjetski rat, u kojem su Nationalsocijalisti i njihovi suučesnici počinili masovne zločine i genocid.

Freya i Helmuth James von Moltke

Helmuth James von Moltke (1907 – 1945), praunuk feldmaršala von Moltkea, rođen je u Kreisauu i odrastao u liberalnom i socijalno orijentiranom okruženju. Studirao je pravo i političke znanosti. Godine 1931. oženio je Freyu Deichmann (1911 – 2010), kćer bankara iz Kölna. Freya se nastanila na obiteljskom imanju u Kreisauu, no ubrzo 1932. godine par se preselio u Berlin, gdje je Freya stekla doktorsku diplomu iz prava. Kasnije je, u odsutnosti svog supruga koji je nastavio raditi u Berlinu, nadzirala upravljanje imanjem u Kreisauu. Oboje su od samog početka odbacivali nacistički režim.

Izvor ilustracije: Drugi svjetski rat u Europi, 1942.

https://en.wikipedia.org/wiki/Nazi_Germany#/media/File:World_War_II_in_Europe,_1942.svg

CC BY-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>)

Početak Drugog svjetskog rata

1939.

Invazija na Poljsku 1. rujna 1939. označila je početak Drugog svjetskog rata. Ubrzo nakon što je rat započeo, Helmuth James von Moltke, koji je u to vrijeme radio kao odvjetnik u Berlinu, pozvan je na službu u Visoko zapovjedništvo Wehrmachta (njemačkih oružanih snaga).

KREISAU

Izvor ilustracije: Pečat Kreisau kruga koji je izradio Harro Siegel.

Preuzeto iz „Der Kreisauer Kreis. Portret jedne skupine otpora“, Landeszentrale für Politische Bildung Schleswig-Holstein, Kiel 1986.

https://de.wikipedia.org/wiki/Kreisauer_Kreis#/media/Datei:0110Signet_des_Kreisauer_Kreises.jpg

CC BY-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>)

Kreisau krug

Kreisauer Kreis (Kreisau krug) smatra se posebno važnim u povijesti njemačkog otpora nacističkom režimu. U usporedbi s drugim protunacističkim grupama, ova je bila iznimno heterogena. Sastojala se od intelektualaca, službenika, društvenih aktivista i svećenika, od kojih su svi predstavljali vrlo raznolike političke i svjetonazorske opcije. Grupa nije imala koherentnu strukturu niti pravo ime (tek nakon ispitivanja njezinih članova od strane Gestapa nazvana je Kreisau krug).

Osnivanje Kreisau kruga

1940.

Kreisau Circle je osnovan 1940. godine iz mreža kontakata dva inicijatora: Helmutha Jamesa von Moltkea i Petera Yorcka von Wartenburga. Okupljao je ljude iz raznih miljea i slojeva društva koji se nisu mogli pomiriti sa situacijom u Njemačkoj i djelovanjem njemačke vojske diljem Europe, te su na kraju odlučili suprotstaviti se vladavini Adolfa Hitlera. Ti su se ljudi sastajali mnogo puta tijekom Drugog svjetskog rata, uglavnom u malim grupama.

- Sozialisten**
- 1 Reichwein
 - 2 Mierendorff
 - 3 Leber
 - 4 Haubach

Der Kreisauer Kreis

- Adelige**
- 1 Haeften
 - 2 Trott
 - 3 Einsiedel
 - 4 Gablentz

- Protestanten**
- 1 Poelchau
 - 2 Gerstenmaier
 - 3 Steltzer

- Katholiken**
- 1 Delp
 - 2 Rösch
 - 3 König
 - 4 Lukaschek

Sastanci Kreisau kruga

1942. i 1943.

Samo tri sastanka održana su u većem sastavu (dvaput 1942. i jednom 1943.) – svi u Kreisauu, u Berghausu. Članovi grupe bili su potpuno svjesni da nemaju sredstva za uklanjanje vođa režima s vlasti, a kamoli za organiziranje oružanog puča. Vjerovali su da nasilno rješenje može pokrenuti samo vojska, zbog čega su se posvetili razvoju političkog programa za poslijeratnu Njemačku i uvjeravanju donositelja odluka iz svih krugova u svoj projekt. Također su vjerovali da je vojni poraz nacista neizbježan i da promjena u zemlji može uglavnom biti pokrenuta iznutra.

Rad Kreisau kruga

Aktivisti su radili na planu za ustav buduće demokratske Njemačke. Također su konceptualizirali kazne za ratne zločince i naknade za zemlje koje je napala i okupirala nacistička Njemačka. Članovi su razmišljali o tome kako oblikovati buduću ujedinjenu Europu na način koji bi spriječio izbijanje daljnjih sukoba. Također su vidjeli mjesto za poljsku državu, s kojom bi Njemačka trebala održavati dobre odnose, u poslijeratnoj Europi. Uspješno su uspostavili kontakte s oporbenim skupinama u okupiranoj Nizozemskoj, Belgiji i Norveškoj te su pokušali pridobiti podršku saveznika, no bez uspjeha.

Izvor fotografije: Uništeni interijer sobe za brifinge u Hitlerovom stožeru Wolfsschanze (srpanj 1944). Izvor: Saveznički arhiv Njemačke.
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bundesarchiv_Bild_183-S38324,_Tag_von_Potsdam,_Adolf_Hitler,_Paul_v._Hindenburg.jpg
CC BY-SA 3.0 de (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/de/deed.de>)

Pokušaj atentata na Adolfa Hitlera

20. srpnja 1944.

Dana 20. srpnja 1944. godine, pokušaj ubojstva Hitlera i okončanja nacističkog režima izveden je od strane pukovnika von Stauffenberga i drugih časnika. Pokušaj je propao; bomba je eksplodirala, ali je Hitler preživio. U sljedećim tjednima uhićeno je stotine ljudi povezanih s pučem i mnogi od njih su pogubljeni. Među njima su bili i članovi Krugova Kreisau, neki od kojih su aktivno sudjelovali u planu.

Izvor fotografije: Helmuth James von Moltke na Narodnom sudu u Berlinu (10.01.1945). Dostavljeno od strane Bildagentur für Kunst, Kultur und Geschichte.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Helmuth_James_Graf_von_Moltke_vor_dem_Volksgerichtshof_in_Berlin.JPG

CC BY-SA 3.0 de (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/de/deed.de>)

Izvršenje presude Helmuthu Jamesu von Moltkeu

23. siječnja 1945.

Devet članova Kreisau kruga osuđeni su na smrt zbog svoje opozicijske aktivnosti i naknadne umiješanosti u neuspjeli pokušaj atentata na Adolfa Hitlera koji je organizirao Stauffenberg. Na kraju je njih osam pogubljeno, uključujući Petera Yorcka von Wartenburga i Helmutha Jamesa von Moltkea, koji je izgubio život 23. siječnja 1945. u zatvoru Plötzensee u Berlinu.

Population 1939 census	Percentage of Germans	Area in sq. mi.
2,488,122	93.8 (1925)	14,282
391,000	92.8 (1923)	754
835,884	ca 99.0 (1925)	6,812

● Memel
 Area north of dotted line
 Pop. ca 1,000,000
 Area ca 4,000 sq miles

Population 1939 census	Percentage of Germans	Area sq. mi.
2,104,553	100	10,73
2,721,512	100	8,16

WESTERN POLAND	
Population 1931 census	Area in sq mi
21,467,000	94,734

EASTERN POLAND	
Population 1931 census	Area in sq mi
10,640,000	70,049

Population 1939 census	Percentage of Germans	Area in sq mi
1,527,491	57.0 (1914)	3,750

PROPOSED CESSION OF TERRITORY BY GERMANY	AREA IN SQ. MILES	POPULATION 1939 CENSUS
Territory east of Line D	18,032	4,015,613
Territory added by Line C	6,812	835,884
Total east of Line C	24,844	4,851,497
Territory added by Line B	10,473	2,104,553
Total east of Line B	35,317	6,956,050
Territory added by Line A	8,106	2,721,512
Total east of Line A	43,423	9,677,562

PROPOSED ANNEXATIONS BY POLAND	AREA IN SQ. MILES	POPULATION 1939 CENSUS
(Cumulative Totals)		
East of Line D	14,766	3,406,613
East of Line C	21,578	4,242,497
East of Line B	32,051	6,347,050
East of Line A	40,157	9,068,562

NOTE: The former Free City of Danzig is not included in the above tables.

NOTE: Tables include Danzig and exclude East Prussia north of dotted line (probable minimum annexation by USSR).

Izvor ilustracije: Ministarstvo vanjskih poslova Sjedinjenih Američkih Država, Potsdamska konferencija. Moguće područje za protjerivanje s populacijom.

https://de.wikipedia.org/wiki/Flucht_und_Vertreibung_Deutscher_aus_Mittel-_und_Osteuropa_1945%E2%80%931950#/media/Datei:Vertreibungsgebiet.jpg

CC BY-SA 3.0 de (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/de/deed.de>)

Kraj Drugog svjetskog rata

8. svibnja 1945.

S predajom Njemačke 8. svibnja 1945. godine, Drugi svjetski rat u Europi došao je kraju. Kao jedna od posljedica, granice Poljske pomaknute su prema zapadu, pa cijela regija Donja Šlesija više nije bila dio Njemačke. Nakon što je izgubila imanje u Kreisau, Freya von Moltke preselila se sa sinovima, Konradom i Casparom, u Južnu Afriku i smjestila se na imanje djeda svojeg supruga, gdje se posvetila socijalnom radu. U Njemačku se vratila 1956. godine. Potom je 1960. godine preselila u Vermont (SAD), gdje je živjela do svoje smrti 2010. godine.

Imanje kao državno poljoprivredno gospodarstvo

Nakon Drugog svjetskog rata, na imanju obitelji von Moltke i okolnom zemljištu osnovano je državno poljoprivredno gospodarstvo (PGR na poljskom jeziku). Zgrade su ostale u uporabi, ali su polako propadale. U 1970-ima, imanje je potpuno prepušteno propadanju.

Izvor fotografije: Zastava s logotipom "Solidarnosti". 02.09.2011 u Gdanjsku.
<https://www.flickr.com/photos/platformaobywatelskarp/6105820307/>
CC BY-SA 2.0 DEED (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0>)

Poljski zakonodavni izbori 1989.

U lipnju 1989. godine u Poljskoj su se prvi put nakon završetka Drugog svjetskog rata održali slobodni izbori. Iako su izbori bili samo djelomično demokratski, doveli su do toga da Tadeusz Mazowiecki postane prvi postratni nekomunistički premijer od 1945. godine. Nezavisni samoupravni sindikat "Solidarnost" osvojio je sva mjesta koja su bila predmet slobodnog izbora u Sejmu, donjem domu dvodomnog parlamenta Poljske.

Konferencija Wrocławskog KIK-a

2. - 4. lipnja 1989.

Od 2. do 4. lipnja 1989. godine, Katolički klub inteligencije Wrocław (KIK) organizirao je konferenciju u Wrocławu pod nazivom „Kršćani u društvu“, na kojoj su sudjelovali predstavnici iz Poljske, obje podijeljene njemačke zemlje, Nizozemske i Sjedinjenih Američkih Država. Sudionici konferencije raspravljali su o pitanjima građanske odgovornosti, otpora, oporbe, demokracije i obrazovanja. Poslali su zajednički prijedlog Ministarstvu vanjskih poslova Narodne Republike Poljske da se osnuje međunarodni dom za sastanke u Krzyżowi. Također su predstavili ideju o osnivanju muzeja europskog antinacističkog otpora na istom mjestu.

Izvor fotografije: Zapadni i istočni Nijemci na Brandenburškim vratima 09.11.1989. Ustupio Senat Berlina.
https://de.wikipedia.org/wiki/Berliner_Mauer#/media/Datei:West_and_East_Germans_at_the_Brandenburg_Gate_in_1989.jpg
CC BY-SA 3.0 de (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/de/deed.de>)

Pad Berlinskog zida

9. studenog 1989.

U 1989. godini, počevši od rujna, u Njemačkoj Demokratskoj Republici održani su mirni masovni prosvjedi koji su zahtijevali značajne promjene u zemlji. Na konferenciji za novinare 9. studenog 1989. godine, na kojoj je Günter Schabowski najavio slobodu putovanja, pitanje novinara dovelo je do "trenutnog" pada Berlinskog zida. Nakon što je Berlin bio podijeljen ovim zidom više od 28 godina, ovo je označilo važan povijesni trenutak u povijesti Njemačke.

Misa pomirenja

12. studenog 1989.

U studenom 1989. kancelar Zapadne Njemačke Helmut Kohl posjetio je Poljsku i sastao se s premijerom Tadeuszem Mazowieckim. 12. studenog, tri dana nakon pada Berlinskog zida, obojica su prisustvovali Svetoj Misi u Krzyżowi, poznatoj kao Misa pomirenja. Odabir mjesta bio je simboličan, kao i znak mira koji su Mazowiecki i Kohl razmijenili tijekom te mise. Međunarodna inicijativa koja je djelovala pod pokroviteljstvom Wrocławskog KIK-a javno je predstavila projekt međunarodnog sastajališta u Krzyżowi.

krzyżowa
kreisau

Zaklada Krzyżowa za međusobno razumijevanje u Europi

Dana 9. srpnja 1990. godine, "Zaklada Krzyżowa za međusobno razumijevanje u Europi" osnovana je od strane KIK-a u Wrocławu. Zadatak Zaklade je promicanje dijaloga i mirnog suživota nacija, društvenih grupa i pojedinaca. Kada je Zaklada službeno preuzela posjed, zgrade su bile u katastrofalnom stanju, iako su neke zgrade još uvijek bile u upotrebi za poljoprivredne svrhe. Nakon osam godina renovacija, poljski premijer Jerzy Buzek i njemački kancelar Helmut Kohl svečano su otvorili novi centar u Krzyżowi 1998. godine. Danas se zgrade mogu koristiti na različite načine, primjerice za smještaj ili obuke.

Poljska i Europska unija

1. svibnja 2004.

1. svibnja 2004. Poljska je pristupila Europskoj uniji, zajedno s još devet zemalja u sklopu širenja EU-a prema istoku. Već pet godina ranije, Poljska je postala članica NATO-a.

Msza pojednania

Versöhnungsmesse

Mass of Reconciliation

Izložba "Hrabrost i pomirenje"

2014.

Povodom 25. godišnjice Mise pomirenja, u Krzyżowi je postavljena stalna izložba "Hrabrost i pomirenje", koja priča priču o poljsko-njemačkim odnosima tijekom 20. stoljeća. Svečano otvorenje izložbe održano je u prisustvu poljske premijerke Ewe Kopacz i njemačke kancelarke Angele Merkel 20. studenog 2014. godine.

Međunarodni centar za susrete mladih

Operacije Međunarodnog centra za susrete mladih u Krzyżowi predstavljaju najvažniji projekt koji provodi "Zaklada Krzyżowa za međusobno razumijevanje u Europi". Centar potiče želju za upoznavanjem drugih ljudi i okolnog svijeta, traženjem sličnosti i težnjom za razumijevanjem razlika te poučava mlade ljude iz Krzyżowe otvorenosti i komunikacijskim vještinama.